Všetička, František

Mytoložka

Opera Slavica. 2023, vol. 33, iss. 1, pp. 49-51

ISSN ISSN 1211-7676 (print); ISSN ISSN 2336-4459 (online)

Stable URL (DOI): https://doi.org/10.5817/OS2023-1-6
Stable URL (handle): https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.78273
License: CC BY-SA 4.0 International
Access Date: 17. 02. 2024
Version: 20230704

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

MUNI ARTS Masarykova univerzita Filozofická fakulta

Digital Library of the Faculty of Arts,
Masaryk University
digilib.phil.muni.cz

[**OPERA** SLAVICA **XXXIII / 2023 / 1** (49—51)]
https://doi.org/10.5817/OS2023-1-6

Mytoložka

František Všetička
(Olomouc, Česko)

Básnířka Agnieszka Tomczyszyn-Harasymowicz (ročník 1971) je vpletena do mýtu, je jím zahlcena. Dívá se na svět očima mytologické minulosti. Její mytologie je typicky ženská, což jednoznačně naznačuje titul její druhotiny, jmenuje se *Ženy* (*Kobiety*). Sbírka zahrnuje šest oddílů, z nichž pátý se uzavírá básní *Každá z nich* (*Każda z nich*). Pro Tomczyszyn-Harasymowicz je to báseň klíčová, neboť v ní figurují mytické ženy jedna za druhou; co strofa, to mytická postava; šest strof a pět mytických bytostí, protože poslední odstavec patří už samotné básnířce. Penelopa, Izolda, Lady Macbeth, Heloisa a Julie. Všechny tyto hrdinky, jakož i další, procházejí autorčinou tvorbou od počátku. Už v jejím debutu *Kdyby tak láska* (*Gdyby tak miłość*) se objevuje Izolda v básni *A umřela Izolda* (*I umarła Izolda*). V první strofě zmiňuje básnířka Izoldu a hned v druhé Julii:

A umřela Izolda
v chladných rukách milence
dříve než její stín na stěně
byl vnímám zchudlou ženskostí
a umřela bledá Julie
byť ještě nestačila
„vplést anekdoty o jsoucnosti“
„mezi lásku a smrt“
…
I umarła Izolda
obok chłodnych rąk kochanka
zanim jej cień na ścianie
tchnął kobiecością wychudłą
i umarła Julia blada
choć nie zdążyła jeszcze
„wpleść anegdoty o istnieniu”
„pomiędzy miłość i śmierć”

Báseň je dedikována Halině Poświatowské, jejíž předčasná smrt učinila z této básnířky novodobý mýtus.

Z pětice mytických žen má v poezii Agnieszky Tomczyszyn-Harasymowicz trvalé místo Julie. Ve sbírce *Ženy* má báseň *Když Julie, tak pouze ve Veroně* (*Jak Julia to tylko w Weronie*), která je vůči dávnému mýtu dosti sarkastická. V třetí sbírce Tomczyszyn-Harasymowicz téma Julie pokračuje, navíc je opět spojeno s Izoldou a vzhledem k názvu svazku je zjevné, že obě bytosti jsou v ní zproblematizovány. Sbírka se v originále jmenuje *Gównazjum.pl*, což by se dalo do češtiny přeložit asi jako *Hovnázium* (běžný výraz gympl by byl v této souvislosti slabý). Polské označení pochází ze studentského slangu, které se vztahuje na gymnázium a jeho žactvo v Głuchołazích. Městečko leží kousek od moravskoslezských hranic a autorka na této škole učí polštinu. Vulgarismus v titulu je třeba brát s jistou rezervou, neboť vedle básnířčiných veršů zahrnuje sbírka také fotografie žáků, vystupujících v různých divadelních představeních, mimo jiné, a především rovněž v Romeovi a Julii. Báseň, v níž je Julie spjata s Izoldou, se jmenuje *Ochránit Julii* (*Ocalić Julię*). Začíná těmito verši:

Nevyháněj naivní Julii
ze slavnostního balkónu,
kup jí lacinou historku
v kiosku s běžnými banalitami,
zapal klamné kadidlo,
uspi smysly kýčovitou písničkou,
přines kvítek…
…
Nie przeganiaj naiwnej Julii
sprzed odświętnego balkonu,
kup jej tanią historijkę
w kiosku z używanymi banałami,
zapal zwodnicze kadzidło,
uśpij zmysły kiczowatą piosenką,
przynieś kwiatek…

Poslední verš zní:

třeba přece ještě ochránit Izoldu
…
trzeba przecież jeszcze ocalić Izoldę.

Dávné hrdinky jsou strženy z piedestalu, jsou vrženy do všedního života. Obdobně je tomu v básni o Penelopě (*Penelopeja*). Na konci sbírky uveřejňuje autorka dva

listy-básně, které *Laura píše Petrarkovi* (*Laura do Petrarki*). Petrarkova Laura je rovněž mytická, není však zevšedněna takovou měrou jako Julie ve zmíněné básni. V prvním odstavci prvního listu Laura básníkovi praví:

Nevylepšuj sonet o mně,
jsem jaká jsem,
tichem dochází k ukrácení večera,
běží štíhlí jezdečtí koně,
jejichž hřích se považuje za sílu,
sbližme se vzájemně,
buďme spolu chvíli
než úsvit přivítá šabat.
…
Nie naprawiaj sonetu dla mnie,
jestem jaka jestem,
spod ciszy dochodzi ujadanie wieczoru,
biegną smagłe wierzchowce,
którym grzech poczyta się za siłę,
spożytkujmy się wzajemnie,
bądźmy w sobie chwilę
nim świt przywita szabat.

Agnieszka Tomczyszyn-Harasymowicz se chová ke svým hrdinkám dvojznačně – jednou je uctí, jindy problematizuje, staví je do nepříznivého světla. Je rozkmitána do obou stran – podobně jako starořímský Janus, který rovněž patří do mytologie.

About the author

František Všetička
independent researcher, Olomouc, Czechia
fvseticka@seznam.cz

Toto dílo lze užít v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-SA 4.0 International (https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.